

ਠੀਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਹੈ?

How to select an appropriate Guru?

ਖਰਾਬ ਸਬਜੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਰੋਗੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਸ਼ੀਨ ਵਿਚ ਗਲਤ ਪੁਰਜਾ ਲਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਲਟੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਲਾ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਗਲਤ ਦਵਾਈ ਨਾਲ ਮਰੀਜ਼ ਮਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗਲਤ ਲੜਕੇ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਕੀ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਕੇ ਸਬਜੀ ਖਰੀਦਦੇ ਹਾਂ, ਚੰਗੇ ਮਕੈਨਿਕ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਸ਼ਨ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਚੰਗੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲੜਕੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਖ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਜੋ ਹੀਰੇ ਵਰਗਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਗਲਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਤੇ ਬਰਬਾਦ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਕੰਮ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੇ ਸਾਡੇ ਅਪਨਾਏ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਨੂੰ, ਆਪ ਹੀ ਰਸਤਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮੰਜਲ ਤਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੱਜਕਲ ਅਸੀਂ ਗਲਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿਆਦਾ ਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖਾਂ (ਡੋਰੇ ਵਾਲਿਆਂ), ਫਿਲਮੀਂ ਐਕਟਰਾਂ, ਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਰੋੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਰਾਤੀਂ ਸੌਂ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਸਨ, ਅੱਜਕਲ ਲੋਕ ਦੇਰ ਰਾਤ ਜਾਗ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵਿਅਰਥ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਫਾਲਤੂ ਖਾਂਠੇ ਖਾ ਕੇ ਬਿਤਾਂ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਹੀਰੇ ਵਰਗਾ ਕੀਮਤੀ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾ ਲੁਟਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ ਪਾਈ, ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਕਦੀ ਸਮਝਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਈ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਸਮਾਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਦੋਂ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਹੈ।

*ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਰੈਣਿ ਗਵਾਈ ਸੋਇ ਕੈ ਦਿਵਸੁ ਗਵਾਇਆ ਖਾਇ ॥ ਹੀਰੇ ਜੈਸਾ ਜਨਮੁ ਹੈ ਕਉਡੀ ਬਦਲੇ ਜਾਇ ॥੧॥
ਨਾਮੁ ਨ ਜਾਨਿਆ ਰਾਮ ਕਾ ॥ ਮੂੜੇ ਫਿਰਿ ਪਾਛੈ ਪਛਤਾਹਿ ਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੧੫੬)*

ਠੀਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚੋਣ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜਨਮ ਦਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਪੀੜੀਆਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ, ਵਾਤਾਵਰਣ, ਮਾਹੌਲ, ਦੀਆਂ ਜੋ ਬਰਬਾਦੀਆਂ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਕੀ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਫਰੀਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਦਰੱਖਤ ਦੀ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਜਿਗਰਾ ਵੀ ਰੁੱਖ ਵਰਗਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਠੀਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਦ ਆਪ ਰੁੱਖ ਵਰਗਾ ਬਣਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਫਰੀਦਾ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਕਰਿ ਚਾਕਰੀ ਦਿਲ ਹੀ ਲਾਹਿ ਭਰਾਂਦਿ ॥ ਦਰਵੇਸਾਂ ਨੋ ਲੋੜੀਐ ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਜੀਰਾਂਦਿ ॥੬੦॥ (੧੩੮੧)

ਦਰੱਖਤ ਤੇ ਗਰਮੀ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ (ਅੰਦਰ ਕ੍ਰੋਧ ਨਹੀਂ), ਸਰਦੀ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ (ਮੁਸੀਬਤ ਸਮੇਂ ਘਬਰਾਂਦਾ ਨਹੀਂ), ਛਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਠੰਡਕ), ਤਪਸ਼ ਆਪ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਫਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦਰੱਖਤ ਵੱਢਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ, ਕੁਲਹਾੜੀ ਦੀ ਹੱਥੀ ਲਈ ਲੱਕੜ ਵੀ ਆਪ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੱਕੜੀ ਕੱਟ ਕੇ ਬੋੜੀ ਬਣਾ ਲਉ, ਕਦੀ ਡੋਬਦਾ ਨਹੀਂ।

ਠੀਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ। ਸਹੀ ਗੁਰੂ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਗਰਮੀ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਮੁਸੀਬਤ ਸਮੇਂ ਘਬਰਾਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਪਸ਼ ਆਪ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਠੰਡਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਵੰਡਦਾ ਹੈ, ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਤੇ ਬਿਠਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ, ਸੇਵਕ ਦਾ ਲਿਖਿਆਂ ਬੇਦਾਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਸੇਵਕ ਦੀ ਭੁਲ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੱਭ ਤੋਂ ਜਰੂਰੀ ਕਿ ਅਸਲੀ ਗੁਰੂ, ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸੱਭ ਗੁਣ ਸਨ, ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਸਦੀਵੀ ਕਾਲ ਲਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

- ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਦਾ-ਬੇਦਾਗ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਇਤਨੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਕਾਰ ਰਹਿਤ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ।
- ਜੇ ਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ।
- ਕਾਲ ਪੀੜਤਾਂ, ਰੋਗੀਆਂ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਤੀਰਾ ਸਭ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਰਿਹਾ।
- ਆਰਥਕ, ਪਰਿਵਾਰਕ, ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣਾ ਹੌਸਲਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ।

- ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਾਂ ਖੋਦਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਚੰਦਨ ਦਾ ਲੇਪਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧਰਤੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੀਸ ਤੇ ਤੱਤੀ ਰੇਤ ਪਾਈ ਗਈ, ਦੇਗ ਵਿੱਚ ਉਬਾਲਿਆ ਗਿਆ, ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਅਡੋਲ ਰਹੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰੋਧ ਮਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਤਾਂ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ ਪਰੰਤੂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਰਮ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਆਂਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਣ ਦਿਤੀ।

ਅਸਟਪਦੀ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਦਾ ਨਿਰਲੇਪ ॥ ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲ ਅਲੇਪ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਦਾ ਨਿਰਦੋਖ ॥ ਜੈਸੇ ਸੂਰ ਸਰਬ ਕਉ ਸੋਖ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੈ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸਮਾਨਿ ॥ ਜੈਸੇ ਰਾਜ ਰੰਕ ਕਉ ਲਾਗੈ ਤੁਲਿ ਪਵਾਨ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੈ ਧੀਰਜੁ ਏਕ ॥ ਜਿਉ ਬਸਯਾ ਕੋਊ ਖੋਦੈ ਕੋਊ ਚੰਦਨ ਲੇਪ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਾ ਇਹੈ ਗੁਨਾਉ ॥ ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਪਾਵਕ ਕਾ ਸਹਜ ਸੁਭਾਉ ॥੧॥

(੨੨੨)

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਤੇ ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਉੱਚੀ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਕਦੇ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗਰੀਬੀ ਟਿਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਸਦਾ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦਾ ਮਨ ਮਾਇਆ ਦੇ ਜੰਜਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਸਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਟਕਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਲਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਨਾਲ ਸਭ ਦਾ ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਏਕ ਉਪਰਿ ਆਸ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਾ ਨਹੀ ਬਿਨਾਸ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੈ ਗਰੀਬੀ ਸਮਾਹਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੈ ਨਾਹੀ ਧੰਧਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਲੇ ਧਾਵਤੁ ਬੰਧਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੈ ਹੋਇ ਸੁ ਭਲਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੁਫਲ ਫਲਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਗਿ ਸਗਲ ਉਧਾਰੁ ॥ ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਜਪੈ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰੁ ॥੪॥ (੨੨੩)

ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਉਸੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਜਪਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਭ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਜੇਹਾ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਲੋਕੁ ॥ ਮਨਿ ਸਾਚਾ ਮੁਖਿ ਸਾਚਾ ਸੋਇ ॥ ਅਵਰੁ ਨ ਪੋਖੈ ਏਕਸੁ ਬਿਨੁ ਕੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਇਹ ਲਛਣ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਹੋਇ ॥੧॥

(੨੨੨)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪ ਅਨੇਕਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸਹਾਰੀਆਂ ਪਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਹੀ ਰੱਖੀ। ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਸਹਾਰੀ ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਹਿੰਮਤ, ਸੂਝਬੂਝ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਭਟਕ ਰਹੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ।

ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬੇ ਪਾਯਾ ਬਖਸ਼ ਦਰ ਪਿਛੋਂ ਦੇ ਫਿਰ ਘਾਲ ਕਮਾਈ॥ ਰੇਤ ਅੱਕ ਆਹਾਰ ਕਰ ਰੋੜਾਂ ਕੀ ਗੁਰ ਕਰੀ ਵਿਛਾਈ॥ ਭਾਰੀ ਕਰੀ ਤੱਪਸਿਆ ਬਡੇ ਭਾਗ ਹਰਿ ਸਿਉਂ ਬਣਿ ਆਈ॥ ਬਾਬਾ ਪੈਯਾ ਸਚ ਖੰਡ ਨਾਨਿਧਿ ਨਾਮ ਗਰੀਬੀ ਪਾਈ॥ ਬਾਬਾ ਦੇਖੇ ਧਿਆਨ ਧਰ ਜਲਤੀ ਸਭ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਿਸ ਆਈ॥ ਬਾਬਹੁ ਗੁਰੂ ਗੁਬਾਰ ਹੈ ਹੈਰੈ ਕਰਦੀ ਸੁਣੀ ਲੁਕਾਈ॥ ਬਾਬੇ ਭੇਖ ਬਣਾਇਆ ਉਦੱਸੀ ਕੀ ਰੀਤ ਚਲਾਈ॥

ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੋਧਨ ਧਰਤ ਲੁਕਾਈ ॥੨੪॥ (੧-੨੪-੮)

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਮਾਫ਼ੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਲਾਈ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿਤੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਉਂਣ ਵਾਲੀ ਪਨੀਰੀ ਦੀ ਸਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕੇ।

ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਈ ਖੂਹ ਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਖੁਦਵਾਈਆਂ। ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ, ਅਕਬਰ ਕੋਲੋਂ ਸਤੀ ਦੀ ਰਸਮ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ੧੫ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਾਲ ਬਿਠਾਇਆ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਪੰਗਤੀ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਮਾਣ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਦੀਵੀ ਕਾਲ ਲਈ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ।

ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਈਰਖਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਦਵਾਈ ਭੇਜੀ।

ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸੱਭ ਗੁਣ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਸੱਭ ਗੁਣ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰ ਕੇ ਵਖਾਏ। ਇਕ ਸਿੱਖ ਲਈ ਗੁਰੂ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਲਈ ਗੁਰੂ ਹੀ ਈਸਰ, ਗੋਰਖ, ਬਰਮਾ ਤੇ ਪਾਰਬਤੀ ਹੈ।

ਗੁਰੁ ਈਸਰੁ ਗੁਰੁ ਗੋਰਖੁ ਬਰਮਾ ਗੁਰੁ ਪਾਰਬਤੀ ਮਾਈ ॥ (੨)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਤ, ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਧੀਰਜ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੌਡੇ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਰਾਵਣ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਕੱਢ ਦਿਤੀ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਮ ਤੇ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਮਲਮ ਪੱਟੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਨੇ ਲੋਭ ਤੇ ਮੋਹ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰੇ ਜਾਣਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ। ਮੀਰ ਮੰਨੂੰ ਸਮੇਂ ਬੀਬੀਆਂ ਮੋਹ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਡੋਲੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਵਾਉਣਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਨਵਾਬੀ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੁੱਤੀ ਦੀ ਨੋਕ ਨਾਲ ਛੁਹਾ ਕੇ ਨਵਾਬੀ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਰੋਜਾਨਾ ਨੇਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ; ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਵੀਚਾਰੋ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡਾ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕੇ।

ਬਾਲ ਵਿਚਿ ਤਿੰਨਿ ਵਸਤੁ ਪਈਓ ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਵੀਚਾਰੋ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਠਾਕੁਰ ਕਾ ਪਇਓ ਜਿਸ ਕਾ ਸਭਸੁ ਆਧਾਰੋ ॥ ਜੇ ਕੋ ਖਾਵੈ ਜੇ ਕੋ ਭੁੰਚੈ ਤਿਸ ਕਾ ਹੋਇ ਉਧਾਰੋ ॥ ਏਹ ਵਸਤੁ ਤਜੀ ਨਹ ਜਾਈ ਨਿਤ ਨਿਤ ਰਖੁ ਉਰਿ ਧਾਰੋ ॥ ਤਮ ਸੰਸਾਰੁ ਚਰਨ ਲਗਿ ਤਰੀਐ ਸਭੁ ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਪਸਾਰੋ ॥੧॥ (੧੪੨੯)

ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਬਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਔਗੁਣਾਂ ਤੇ ਜਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਬਲ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਬਚਿਤਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਗਨੀ ਬਰਛੇ ਨਾਲ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ, ਇਸ ਦੀ ਜੀਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲ੍ਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ੩੧ ਰਾਗ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ। ਸੱਤੇ ਬਲਵੰਡ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨੁੱਕ ਕਰਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ। ਪੰਡਤ ਦੇ ਮਾਣ ਕਰਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਲਿਦ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਕੋਲੋਂ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਕੇ ਵਖਾਏ ਤੇ ਛੱਜੂ ਝੀਉਰ ਨੇ ਗੀਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਕੀਤੇ।

ਮਾਇਆ ਤੇ ਧਨ ਲਈ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਸਿਖਿਆ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਲਈਏ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਮਤ ਵਿਚ ਹੀਰੇ ਵਰਗੇ ਅਨਮੋਲਕ ਪਦਾਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਮਤਿ ਵਿਚਿ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮਾਣਿਕ ਜੇ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਸੁਣੀ ॥ (੨)

ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ, ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਜੀ, ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਅਜੇਹੇ ਗੁਣ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਏ ਕਿ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ, ਪਰ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸੂਲ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਾਤ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਰਜਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਦਾਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਪਾਤਿਸਾਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪਾਤਿਸਾਹ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਨੋ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ॥ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ॥੨੫॥ (੫)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਗੁਣ ਅਮੋਲਕ ਹਨ ਭਾਵ, ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦਾ, ਇਹਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨੇ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਇਸ ਵਪਾਰ ਲਈ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਹ ਸੌਦਾ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਅਮੋਲਕ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾਂ ਪਵੇਗਾ।

ਅਮੁਲ ਗੁਣ ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰ ॥ ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰੀਏ ਅਮੁਲ ਭੰਡਾਰ ॥ ਅਮੁਲ ਆਵਹਿ ਅਮੁਲ ਲੈ ਜਾਹਿ ॥ ਅਮੁਲ ਭਾਇ ਅਮੁਲਾ ਸਮਾਹਿ ॥ (੫,੬)

ਗੁਰੂ ਸੁਤੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਗਾਉਂਦਾ? ਮਾਇਆ ਦੇ ਝੂਠੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਤੂੰ ਮੌਤ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ? ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਿਆ, ਜੇ ਤੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇੱਕ ਕਰ ਕੇ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਵੇਂ ਤੁੰਡੇ ਹੋਏ ਘੜੇ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਸਹਜੇ ਸਹਜੇ ਨਿਕਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਇਕ ਇਕ ਛਿਨ ਕਰ ਕੇ ਉਮਰ ਬੀਤਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਿਮਰਨ-ਹੀਨਤਾ ਵਿਚ ਕਿਤਨੀ ਵੀ ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁਕੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜੇ ਅੱਜ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਭਜਨ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਨਿਰਭਉ ਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਉੱਚਾ ਆਤਮਕ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚੇਤਨਾ ਹੈ ਤਉ ਚੇਤ ਲੈ ਨਿਸਿ ਦਿਨਿ ਮੈ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥ ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਅਉਧਿ ਬਿਹਾਤੁ ਹੈ ਫੁਟੈ ਘਟ ਜਿਉ ਪਾਨੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੨੨੬)

ਗੁਰੂ ਉਹੀ ਠੀਕ ਹੈ ਜਿਹੜਾ, ਸੇਵਕ ਦੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਠੰਡਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਵੰਡਦਾ ਹੈ, ਮੁਸੀਬਤ ਸਮੇਂ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੇਵਕ ਦੀ ਭੁਲ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੇਵਕ ਅੰਦਰ ਨਿਰਭਉ ਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਦੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੱਭ ਗੁਣ ਸਬਦ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਕਰਮਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਏ ॥੧॥ (੬੭)

ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਬਾਣੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ, ਵਸ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ, ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮੇਹਰ ਸਦਕਾ ਮਨ ਵਸ ਵਿਚ ਆ ਸਕੇ।

ਸਿੱਖ ਲਈ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਹੈ “*ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਸੁਰਤਿ ਧੁਨਿ ਚੇਲਾ ॥*” ਤੇ ਸਬਦ ਹੀ ਸੱਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਧਰਮ ਹੈ “*ਸਰਬ ਸਬਦੰ ਏਕ ਸਬਦੰ ਜੇ ਕੋ ਜਾਣੈ ਭੇਉ॥*”, ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਅਸੀਂ ਅਜੇਹੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਪਨਾਈਏ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਸਾਡਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕੇ।

“ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ”

(ਡਾ: ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ)
ਆਰ ਐਚ ੧ / ਈ - ੮, ਸੈਕਟਰ - ੮,
ਵਾਸ਼ੀ, ਨਵੀਂ ਮੁੰਬਈ - ੪੦੦੭੦੩.

(Dr. Sarbjit Singh)
RH1 / E-8, Sector-8,
Vashi, Navi Mumbai - 400703.
Email = sarbjitsingh@yahoo.com
<http://www.geocities.com/sarbjitsingh/>, <http://www.gurbani.us>